

Anna Andrzejewska

**KOMUNIKOWANIE SIĘ DZIECI
I MŁODZIEŻY W PRZESTRZENI
INTERNETOWEJ**

Wstęp

Dzisiejszy świat to rzeczywistość przepelniona nowinkami technologicznymi, w które nadrzędną rolę pełni Internet wraz ze wszystkimi swoimi funkcjami. Jest to pomimo wszystko świat, który nie przestał troszczyć się o relacje społeczne. Bez wątplenia niegdyś relacje te kształtowane były w zupełnie inny sposób. Jednak wraz ze wzrostem popularności mediów, a przede wszystkim Internetu, przeniosły się one do cyberprzestrzeni. „Świat jawi się statystycznej jednostce taki, jak przedstawiany jest w mediach: reklamie, wiadomościach, serialach, dokumentach, artykułach prasowych”¹. Dlatego tak ważna jest umiejętność podejmowania własnych wyborów. To dzięki dialogowi z innymi ludźmi pokazujemy, jacy jesteśmy naprawdę, co czujemy, czego oczekujemy. Tylko poprzez rozmowę jesteśmy zdolni do empatii.

W ostatnim czasie zauważa się rosnące znaczenie portali społecznościowych i forów internetowych, które wśród dzieci i młodzieży cieszą się coraz większą popularnością. Warto zainteresować się, co młodzi ludzie robią najczęściej na portalach społecznościowych, forach internetowych. Jakie cele nimi kierują? Do czego dążą poprzez użytkowanie takich stron? Coraz powszechniejsze zjawiska zauważalne w społeczeństwie, czyli kreowanie tożsamości internetowej, zacieranie się granic prywatności, czy wszelkiego rodzaju cyberprzestępstwa związane z portalami czy forami społecznościowymi skłaniają do refleksji oraz zwrócenia uwagi na tę nową, więcej znaczącą w społeczeństwie przestrzeń.

Celem analiz w publikacji uczyniono następujące zagadnienia:

1. Charakterystyka komunikacji na portalach społecznościowych.
2. Aktywność dzieci i młodzieży na portalach społecznościowych.
3. Wpływ portali społecznościowych na rozwój społeczny młodzieży.
4. Znaczenie forów internetowych w życiu młodych ludzi.
5. Kształtowanie wizerunku na forach internetowych.

1. Charakterystyka komunikacji na portalach społecznościowych

Bardzo często głównym powodem założenia konta na portalu społecznościowym jest chęć kontaktowania się z innymi ludźmi. Komunikacja odgrywa tam kluczową rolę. „Komunikacja z innymi poprzez narzędzia internetowe często jest celem, a nie środkiem do celu”². Komunikowanie się za pomocą

1) M. Nowak-Ziemianowicz, K. Czerwińskiego W. J. Maliszewskiego (red.), *Komunikacja społeczna w edukacji: inspiracje analizy działania*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń, 2009, s.32.

2) A. Nowak, K. Krejtz, *Internet z perspektywy nauk społecznych*, [w:] D. Batorski, M. Marody, A. Nowak (red.), *Spółeczna przestrzeń Internetu*, Wyd. Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej „Akamedica”, Warszawa 2006, s.7.

portali społecznościowych jest w ostatnich latach bardzo powszechne i stanowi rozrywkę oraz wypełnienie wolnego czasu dla wielu młodych internautów. Czasami zdarza się, że znajomości zapoczątkowane w Internecie nie są przenoszone na płaszczyznę rzeczywistości, a pozostają jedynie kontaktami wirtualnymi.

Wymienia się następujące formy komunikacji internetowej:

1. Jednostronna – „odbywa się wtedy, gdy „nadawca nie zwraca się bezpośrednio do adresata”³;

2. Interaktywna - „wymaga udziału co najmniej dwóch osób, wchodzących ze sobą w interakcje”⁴. Formę komunikacji interaktywnej można podzielić na komunikację synchroniczną oraz asynchroniczną. Komunikacja synchroniczna polega na konwersacji w tym samym momencie (np. dialog prowadzony na czacie), a asynchroniczna opiera się na rozmowie, która może być odroczone w czasie (np. wiadomości zostawiane w skrzynce odbiorczej)⁵.

Komunikacja w sieci w porównaniu z rozmową twarzą w twarz różni się nie tylko treścią komunikatu. Konwersacje prowadzone na portalach społecznościowych często pozbawione są przekazów niewerbalnych (śmiech) czy pozawerbalnych (gesty, mimika). By ułatwić komunikację wirtualną i zbliżyć ją do rzeczywistej, wprowadzono do rozmów symbole językowe oraz symbole graficzne zwane emotikonami⁶. Dzięki temu rozmowy prowadzone na portalach społecznościowych nabierają bardziej emocjonalnego charakteru. Internauci mają też coraz częściej sposobność prowadzenia telekonferencji lub przesyłania sobie plików, zdjęć i filmów.

Portale społecznościowe są miejscem, gdzie rozmowy bywają płytkie, dialogi są uproszczone, często występują w nich neologizmy i skróty językowe. Internauci często nie zwracają uwagi na gramatykę i interpunkcję. Dzieje się tak, ponieważ „komunikaty zbyt złożone byłyby ignorowane i nie miałyby szans na dotarcie do potencjalnego odbiorcy”⁷. Dzięki temu komunikacja internetowa staje się coraz powszechniejsza. Internauci nie muszą już starać się o estetyczny wygląd wysyłanych wiadomości, co umożliwia im zaoszczędzenie czasu.

Rozmowy *on-line* pozwalają na dobór partnerów. W przeciwieństwie do konwersacji prowadzonych twarzą w twarz użytkownicy portali społecz-

3) M. Puchała, *Komunikatory internetowe zagrożeniem dla dzieci*, [w:] A. Andrzejewska, J. Bednarek (red.), *Cyberświat – możliwości i zagrożenia*, Wyd. Akademickie „Żak”, Warszawa 2009, s. 139.

4) Tamże, s. 139.

5) Zob. Tamże, s. 139.

6) Zob. M. Puchała, *Komunikatory internetowe zagrożeniem dla dzieci*, [w:] A. Andrzejewska, J. Bednarek (red.), *Cyberświat – możliwości i zagrożenia*, Wyd. Akademickie „Żak”, Warszawa 2009, s. 139-140.

7) A. Kobylarek, *Psychologiczne pułapki komunikacji w Internecie*, [w:] M. Sokołowski (red.), *Oblicza Internetu. Opus Universale. Kulturowe, edukacyjne i technologiczne przestrzenie Internetu*, Wyd. Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Elblągu, Elbląg 2008, s. 132.

nościowych sami decydują o tematyce i długości prowadzonej rozmowy, ponieważ w dowolnym czasie mogą ją zakończyć poprzez wylogowanie się z serwisu. Wycofanie się z wirtualnego dialogu jest o wiele prostsze niż z rozmowy rzeczywistej. Dzięki temu internauci odczuwają większy komfort, gdy nie chcą dłużej rozmawiać z daną osobą⁸.

Komunikacja na portalach społecznościowych jest jedną z najczęściej wybieranych form przekazu, ponieważ jest nie tylko łatwa, ale i szybka. Sprzyja większej otwartości, dodaje pewności siebie. Stwarza też nowe możliwości. „Dla osób rozłączonych z rodziną (np. studentów) ważne okazują się regularne rozmowy z domem”⁹. Nie tylko młodzi ludzie korzystają z takiej formy korespondencji. Jest ona użyteczna również dla osób starszych, chorych, niepełnosprawnych. Ze względu na bezpłatną komunikację, serwisy społecznościowe pozwalają na ciągle utrzymywanie kontaktu z rodziną i przyjaciółmi. Bez problemu można pokonywać bariery przestrzenne i czasowe.

2. Aktywność dzieci i młodzieży na portalach społecznościowych

W dzisiejszych czasach posiadanie przez młodzież konta na portalu społecznościowym jest czymś zupełnie normalnym, a nawet oczywistym. Popularne stało się stwierdzenie „nie posiadasz konta na portalu społecznościowym – nie istniejesz”. Używanie tego typu serwisów staje się nieodłącznym elementem korzystania z Internetu, a nawet jednoznaczne z korzystaniem z sieci. Serwisy społecznościowe dają swoim użytkownikom coraz więcej możliwości - zapewniają rozrywkę, ułatwiają komunikację, często stają się sposobem na spędzanie wolnego czasu. Przyczyny rejestrowania się i regularnego korzystania z serwisów społecznościowych przez młodych ludzi z pewnością są bardzo różne. Niejednokrotnie chcą oni poznać nowe osoby, znaleźć miłość lub też rozrywkę niewymagającą wychodzenia z domu.

Serwisy społecznościowe dążą do zdobycia jak największej liczby użytkowników. Z tego powodu oferują coraz ciekawsze usługi, które bez wątpienia przyciągają młodzież.

Poprzez korzystanie młodzieży z portali społecznościowych rozumie się używanie komunikatorów, wysyłanie wiadomości, komentowanie zdjęć oraz profili innych użytkowników, zawieranie nowych znajomości, granie w gry. Serwisy udostępniają swoim użytkownikom znacznie więcej

8) Zob. M. Wolska-Długosz, *Internet – przyszłość komunikacyjna?*, [w:] M. Wawrzak-Chodaczek (red.), *Wartości w komunikowaniu się*, Wyd. A. Marszałek, Toruń 2009, s. 164.

9) B. Maj, *Miejsce komunikacji wirtualnej – w odniesieniu do rzeczywistej – we współczesnym świecie*, [w:] M. Wawrzak-Chodaczek (red.), *Wartości w komunikowaniu się*, Wyd. A. Marszałek, Toruń 2009, s. 178.

możliwości poza tymi, które zostały wymienione.

Warto przeanalizować, co młodzież najczęściej robi na portalach społecznościowych. Można zauważyć, że głównym założeniem tego typu portali jest utrzymywanie kontaktu ze znajomymi bądź też zdobywanie nowych znajomości. Aby ułatwić swoim użytkownikom komunikowanie się, wiele serwisów, np. Facebook czy też *Nasza Klasa* dodały do swoich funkcji czat (pozwala on na natychmiastowy przekaz wiadomości pomiędzy użytkownikami *online*). Dzięki niemu użytkownicy online mogą natychmiast przekazywać informację pomiędzy sobą.

Zawieranie znajomości i pielęgnowanie już istniejących to bardzo ważna dla młodych ludzi funkcja portali. W serwisach społecznościowych wśród użytkowników, szczególnie tych młodszych, dostrzega się dążenie do zdobycia jak największej liczby znajomych, która niewątpliwie kojarzy się z popularnością danej osoby.

Facebook staje się coraz bardziej popularnym portalem w najmłodszej grupie wiekowej. Mimo ograniczeń związanych z wiekiem, dzieci łamią zakaz, podając nieprawdziwą datę urodzenia. To spowodowało, że na Facebooku istnieje całkiem spora społeczność bardzo młodych ludzi.

Co właściwie robią te osoby, oprócz aktualizowania swojego statusu, rozmawiania i publikowania odsyłaczy, zdjęć lub filmików? Odpowiedź brzmi: mnóstwo różnych rzeczy. Facebook oferuje swoim użytkownikom dostęp do kilkuset milionów stron, grup, wydarzeń, gier i społeczności. Wszystkie usługi są bezpłatne.

Młodzi ludzie coraz częściej przed wyjściem do szkoły, czy zaraz po powrocie do domu, sprawdzają wiadomości, przeglądają zdjęcia znajomych i czytają komentarze do swojej wirtualnej aktywności. Bardzo trudno jest im pozbyć się nawyku wchodzenia na portale społecznościowe. Odwracają one uwagę od normalnych spraw i dekoncentrują. Powodują, że młody człowiek nie jest w stanie bez nich funkcjonować.

Nie sposób odbyć chociaż jednej zwykłej rozmowy z nastolatkami, by nie usłyszeć o popularnych portalach społecznościowych i tym, co się na nich dzieje. Kto dodał nowe kontrowersyjne zdjęcie, kto napisał i jaki komentarz. Życie w sieci kwitnie. Przez zaangażowanie młodych ludzi w internetowe znajomości dochodzi do sytuacji, kiedy wirtualnymi znajomymi zostają nie tylko ludzie, których znają i z którymi utrzymują kontakt, ale także ci, których widzieli raz w życiu, albo wcale. Nie są to ich znajomi, ale znajomi znajomych albo, co ciekawsze, obcy ludzie, których chcą poznać. To ostatnie zjawisko coraz częściej pojawia się i przybiera na sile szczególnie wśród dzieci, młodszej młodzieży, i niestety wśród osób niekoniecznie dobrze radzących sobie ze znajomościami w realnym świecie.

Poznanie nowej osoby w sieci pozwala na zbudowanie relacji na innej płaszczyźnie niż rzeczywistość. Zdjęcie zamieszczone na profilu nieko-

niecznie musi być odbiciem realnego wyglądu, zawsze można je poprawić, wybrać lepszy profil, tym samym sprawić lepsze wrażenie. Atrakcyjny wygląd z pewnością może być pomocny przy zawieraniu nowej znajomości. CPoprzez ciekawe prowadzenie profilu i częste zamieszczanie tam informacji można mieć większą liczbę znajomych. Są znajomości, które kończą się same po pewnym czasie, ale są i takie, które z lepszym czy gorszym skutkiem przenoszą się do rzeczywistego świata. Dochodzi wtedy do wymiany numerów telefonów, a nawet spotkań.

Niestety, w niektórych przypadkach okazuje się, że znajomy z Internetu nie jest tym, za kogo się podawał, przez co czar znajomości pryska. Nastolatki podchodzą do zawierania znajomości w sposób mało racjonalny.

Młodzi ludzie coraz więcej czasu spędzają na wymyślnych portalach, kreują siebie w sieci, tworzą swój mniej lub bardziej prawdziwy obraz, a wszystko po to, by zaistnieć. Trochę pół żartem, pół serio z odrobiną czarnego humoru, złośliwi mówią, że jeżeli nie masz konta na jednym z popularniejszych portali, to nie istniejesz. Dużo w tym prawdy, bo rzeczywiście, jeżeli nie masz pojęcia, co dzieje się w sieci, nie masz o czym rozmawiać z większością znajomych.

Według badań przeprowadzonych przez pracownię ARC Rynek i Opinia 40% respondentów rano, tuż po przebudzeniu odwiedza portale społecznościowe. „Serwisy te cieszą się popularnością przede wszystkim wśród młodych użytkowników Internetu w wieku 18-24 lata. Na Facebooku logują się oni dwa razy częściej niż starsi internauci”¹⁰. Z przedstawionych faktów wynika, iż to właśnie młodzież najbardziej aktywnie korzysta z portali społecznościowych takich jak Facebook czy Nasza Klasa. Użytkownicy bardzo często przeglądają profile innych, w których znaleźć mogą wiele ważnych dla nich informacji. Są ciekawi, co nowego robią ich znajomi, jakie dodali zdjęcia, czym aktualnie się zajmują.

„70% czasu na Facebooku zajmuje użytkownikom przeglądanie profili – ustalił prof. Mikołaj J. Piskorski. To niemające wiele wspólnego z rzeczywistością wykreowane wizerunki. Sęk w tym, że młodzież w Internecie prawie nie odróżnia informacji od kreacji”¹¹.

Jak wynika z przytoczonej wypowiedzi, młodzież korzystająca z serwisów społecznościowych kreuje swoje wizerunki. Chcą oni zrobić dobre wrażenie na innych użytkownikach, dlatego udostępniają odpowiednie zdjęcia, informacje, które nie zawsze są zgodne z prawdą.

Bardzo duży wpływ na korzystanie z portali społecznościowych przez młodych ludzi ma funkcja logowania się poprzez urzą-

10) M. Sala, <http://spoleczenstwo.newsweek.pl/sondaz--internet-zamiast-sniadania,71859,1,1.html>, [dostęp: 08.02.2012].

11) Tamże.

dzenia przenośne. Dzięki niej użytkownicy mogą używać serwisów już nie tylko w domu za pomocą komputera, ale także w restauracji, centrum handlowym lub szkole. Z pewnością jest to duże udogodnienie. Jednym z serwisów, do których użytkownicy logują się najczęściej poprzez urządzenia mobilne, jest Facebook. „Jak donosi Benedict Evans, analityk firmy Enders Analysis, z mobilnej aplikacji Facebooka miesięcznie korzysta już kilkaset milionów osób. (...) Najliczniej z przenośnej aplikacji Facebooka korzystają posiadacze iPhone’ów, iPodów Touch i urządzeń z Androidem”¹².

Młodzież korzystająca z portali społecznościowych bardzo chętnie udostępnia na nich statusy, aby „obwieszczać światu, co w danej chwili myśli, robi lub czuje”¹³. Jest to bardzo powszechne zjawisko, które daje możliwość przekazania informacji dużej grupie osób. W statusach użytkownicy zamieszczają również linki do stron internetowych, które wydają się być interesujące, ciekawe cytaty lub inne informacje, które według nich są godne uwagi. Niekiedy jednak internauci zbyt bezmyślnie traktują możliwość zamieszczania opisów. Niektórzy z nich opisują swoje codzienne czynności lub też zupełnie prywatne aspekty swojego życia, zapominając, iż informacje te trafiają do szerokiego grona odbiorców.

Do aktywności młodzieży na portalach społecznościowych należy zaliczyć także zjawiska negatywne, których są sprawcami, ofiarami bądź uczestnikami. Według amerykańskiego raportu „Nastolatki, życzliwość i okrucieństwo w mediach społecznościowych: jak amerykańscy nastolatkowie poruszają się w nowym świecie cyfrowego obywatelstwa”¹⁴ – „88% twierdzi, że było świadkami zachowań niegrzecznych lub wręcz okrutnych wobec innych osób. A 15% przyznało, iż samemu stało się celem nie miłego lub okrutnego działania ze strony rówieśnika. (...) 90% nastolatków ignoruje negatywne zachowania obserwowane lub doświadczane w Internecie”¹⁵. Należy zwrócić uwagę na to, że serwisy społecznościowe są nowym miejscem kontaktowania się młodych ludzi. W życiu *offline* między nastolatkami dochodzi także do nieprzyjemnych sytuacji. Portale społecznościowe umożliwiły przeniesienie się owych sytuacji do cyberprzestrzeni, gdzie kontrolowanie ich wydaje się być trudniejsze.

Do zagrożeń, z jakimi mogą spotkać się młodzi ludzie podczas serfowania po portalach społecznościowych, można zaliczyć:

1. Ujawnianie zbyt dużej ilości informacji. Może to spowodować narażanie się na niechciane ataki ze strony innych osób;

12) A. Palma, http://technologie.gazeta.pl/internet/1,104530,10888879,Facebook_coraz_popularniejszy_na_urzadzeniach_przenosnych.html, [dostęp: 15.03.2012].

13) P. Levinson, *Nowe Nowe Media*, Wyd. WAM, Kraków 2010, s. 192.

14) M. Kowalczyk, <http://www.edunews.pl/badania-i-debaty/badania/1718-mlodzi-a-media-spoecznościowe>, [dostęp: 15.03.2012].

15) Tamże.

2. Naruszenie prywatności, kradzież tożsamości oraz podszywanie się. Udostępnianie danych o charakterze prywatnym jest źródłem informacji dla różnych oszustów. Celem jest uzyskanie haseł, numerów telefonów lub numerów kart płatniczych;

3. Zastraszanie, nękanie - Portale społecznościowe są miejscem, gdzie można stać się ofiarą ataków ze strony innych osób;

4. Rozsyłanie szkodliwego oprogramowania - Istnieją rodziny specjalnego szkodliwego oprogramowania, które są tworzone i zamieszczane dla portali społecznościowych i tam umieszczane.

Aby uniknąć przykrych sytuacji związanych z aktywności dzieci i młodzieży na portalach społecznościowych, należy podjąć działania zmierzające do ich ochrony, m.in.:

1. Ustalić ograniczenia i zasady zachowania podczas korzystania z Internetu.

2. Uczulać, aby dzieci uważały na to, jakie informacje udostępniają i z kim się nimi dzielą, oraz by rozumiały, że po opublikowaniu w Internecie wszystko traci charakter prywatny.

3. Stosować programy ochronne - Jest to jedyny sposób, aby zapobiec przechwyceniu istniejącego konta.

4. Przypominać, aby dzieci ignorowały podejrzane odsyłacze i były ostrożne wobec wszystkich kuszących ofert, które wysyłają im znajomi.

5. Doradzać dzieciom, aby były ostrożne w stosunku do nieznanych im osób, które chcą dołączyć do kręgu ich znajomych

6. Mówić dzieciom, aby nie spotykały się osobiście z ludźmi poznanymi za pośrednictwem Internetu.

7. Nalegać, aby dzieci informowały cię, gdy zauważą coś nietypowego, poczują się niekomfortowo lub się boją.

8. Rozmawiać o tym, czym można, a czym nie należy dzielić się podczas korzystania z Internetu.

3. Wpływ portali społecznościowych na rozwój społeczny młodzieży

Okres dorastania należy podzielić na dwa etapy: wczesną i późną adolescencję. W czasie adolescencji w życiu młodego osobnika zachodzą przeróżne zmiany, począwszy od zmian fizycznych, psychicznych, jak i emocjonalnych. Dlatego też okres ten uważany jest za jeden z ważniejszych w życiu, a zwłaszcza jego początkowe lata. Wielu badaczy czy filozofów bardzo różnie określa wiek dorastania. E. B. Hurlock dzieli adolescencję na trzy etapy:

1. 10-12 lat preadolescencja,
2. 13-16 lat wczesna adolescencja,

3. 17-21 lat późna adolescencja¹⁶.

Natomiast E. Erikson wyróżnił wiek dorastania obejmujący lata od 12 do 18, podczas którego zachodzi najwięcej zmian fizycznych i psychicznych oraz czas młodzieńczy przypadający na lata 18-25. Obserwując dzisiejszych nastolatków, wiele osób uważa, że są rozpieszczone, pozbawione kontroli rodziców, humorzaste. Jednak tak naprawdę to nie te czynniki mają wpływ na ich zachowanie. Według Eriksona okres adolescencji to czas, w którym jednostka trwa pomiędzy poczuciem tożsamości a rozproszeniem ról. Jest to czas, kiedy młode osoby poszukują swojej tożsamości, świadomości siebie, kształtują swoje postawy i wartości. Przyczyną zaburzenia równowagi oraz buntu może być chęć i dążenie do zaspokojenia wewnętrznych potrzeb¹⁷.

Tak jak w każdym etapie życia zachodzą jakieś zmiany, tak i w okresie adolescencji mają one miejsce. Czas młodzieńczy jest to moment osiągnięcia pełnej dojrzałości seksualnej i płciowej, jednak nie zmienia to faktu, że wciąż w okresie tym mamy do czynienia z burzą hormonów. Poza zmianami w rozwoju fizycznym zachodzą również zmiany w rozwoju psychicznym. Wiek młodzieńczy jest to „najlepszy czas w życiu”, gdyż ma miejsce wtedy intensywny rozwój intelektualny. Myślenie abstrakcyjne i logiczno - dedukcyjne, pamięć mechaniczna czy orientacja w przestrzeni są na szczycie swoich możliwości. Głównymi zmianami, jakie można zaobserwować w tym okresie, jest poszukiwanie nowych doświadczeń poza najbliższym środowiskiem (domem rodzinnym), zostają osłabione więzi emocjonalne na tej płaszczyźnie. Młode osoby są bardzo podatne na wpływ grupy rówieśniczej, która odgrywa ważną rolę w ich życiu¹⁸. Jednostki żyjące w społeczeństwie ciągle mają kontakt z innymi poprzez najprostszą relację, jaką jest kontakt społeczny (idąc do sklepu, szkoły, jadąc autobusem, idąc na spacer). Każdy jest współobecny w tworzeniu społeczeństwa. Poza zwykłym kontaktem jednostka wchodzi również w interakcje z innymi.

Nie zawsze opisywany proces przebiega w ten sposób, często na relacje jednostki z innymi mają również wpływ osoby trzecie. Wpływ społeczny jest to proces, podczas którego zachodzą zmiany w zachowaniu, na skutek tego, co robią, myślą inni. Jak już wcześniej wspomniano, wiek adolescencji jest to czas, w którym młode osoby poddają się wpływowi innych, chcą być akceptowane. Najbardziej znane są trzy rodzaje wpływu społecznego:

16) Zob. E. B. Hurlock, *Rozwój młodzieży*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1965, s.13

17) Zob. A. Birch, *Psychologia rozwojowa w zarysie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007 s. 211-212.

18) <http://sp24opole.wodip.opole.pl/wiek%20dorastania.ppt#285,35,Slajd35> [dostęp: 18.02.2012].

- naśladownictwo – kopiowanie zachowań innych,
- konformizm – uleganie naciskowi ze strony innych,
- posłuszeństwo – podporządkowywanie się autorytetom.

Wielu z nas z pewnością zastanawia się, dlaczego tak ogromna liczba młodych osób staje się podporządkowana innym, nie ma własnego zdania, ślepo podąża za modą, która nie zawsze im odpowiada. Istnieje wiele mechanizmów wywierania wpływu na innych, jednak do najczęściej spotykanych i najbardziej popularnych możemy zaliczyć:

- zaangażowanie – angażując się w wykonanie jakiegoś zadania, jednostka zmienia swoje postawy, zachowanie, postrzeganie względem danego obiektu,
- słuszność – ludzie, którzy wywierają wpływ, uważani są za ekspertów,
- akceptacja – sympatie wzbudzają w nas osoby, które są do nas podobne, a co za tym idzie, jesteśmy w stanie podporządkować się im,
- wzajemność – uzyskanie jakiegoś dobra silnie oddziałuje na odbiorcę, który chce się zrewanżować,
- niedostępność – ograniczona dostępność do czegoś zwiększa pragnienie.

Autoprezentacja młodych polega na wykreowaniu swojej osoby tak, aby była dostrzegana i akceptowana przez innych. Chcą przedstawić swoją osobę najkorzystniej, jak tylko jest to możliwe. Wiadomo, nikt nie zainteresuje się nudnym zwykłym nastolatkiem.

Teoria spójności „ja” idealnie obrazuje to, co dzieje się na portalach społecznościowych. Młodzież z wysokim poczuciem wartości ukazuje pozytywne informacje na swój temat, natomiast osoby z niskim - przeciwnie, przedstawiają siebie w samych negatywach. Często przekazywane informacje naciągane są w jedną lub drugą stronę, aby się pochwalić lub nadać dramatyzmu swojemu życiu¹⁹.

Przedstawianie siebie, czyli tzw. manipulowanie obrazem własnej osoby, jest bardzo powszechne w dzisiejszym świecie. Polega na przedstawieniu swoich cech charakteru, postaw, opinii i poglądów na dany temat. Poprzez sugerowanie korzyści wynikających z kontaktu z daną osobą, czy poprzez przytaczania samych pozytywnych i pełnych sukcesu zdarzeń odbiorca z większą sympatią patrzy na swego rozmówcę. Często litość ma również podobny wydźwięk. Ma to wszystko na celu przyciągnięcie oraz wywarcie wrażenia na odbiorcy. Posiadacze kont na portalach społecznościowych gromadzą dużą ilość znajomych, chcą być akceptowani i popularni, robią wszystko, by wyróżnić się z tłumu²⁰. Jednak tożsamość wirtualna różni się

19) M. Rudy-Muża, *Internetowe lustro autoprezentacji*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń, 2011 s. 26 – 38.

20) M. Rudy-Muża, *Internetowe lustro autoprezentacji*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2011 s. 76-78.

od tej realnej. W prawdziwym życiu zupełnie inaczej wygląda rozmowa z osobą dorosłą, inaczej z dzieckiem, inaczej z kobietą czy z mężczyzną.

W sieci nie zawsze mamy pewność, z kim rozmawiamy. Tożsamość zaszyfrowana jest w formie nicków, po których niekiedy nie jesteśmy w stanie wywnioskować, z kim rozmawiamy. Zdarza się, że nasz rozmówca podaje się za zupełnie kogoś innego, zmienia płeć, pochodzenie czy wiek. Jednak po stylu pisania czasem można rozpoznać, z kim ma się do czynienia. Na przykład prosta konstrukcja zdań bądź błędy ortograficzne charakterystyczne są dla dzieci lub osób z niskim poziomem wykształcenia. Posługiwanie się slangiem internetowym oraz używanie dużej ilości emotikonów może powiedzieć nam o tym, iż rozmówca jest stałym gościem w Internecie²¹.

4. Znaczenie forów internetowych w życiu młodych ludzi

Pisemna komunikacja przez Internet rządzi się innymi prawami niż konwersacja ustna – zarówno ta bezpośrednia, jak i elektroniczna (przez telefon czy Skype). Takie popularne formy komunikacji internetowej, jak komunikatory, portale społecznościowe czy istotne w pracy fora dyskusyjne dają swoim użytkownikom o wiele większą swobodę wypowiedzi, dystans, wolność i często anonimowość. Jednak dwa pierwsze zakładają, że osoba, która z nich korzysta, posługuje się swoją autentyczną tożsamością i podaje prawdziwe dane osobowe²². Zatem w znacznym stopniu odczuwa odpowiedzialność za własne słowa i komentarze. Natomiast większość forów internetowych nie wymaga podawania tych danych i dyskutanci pozostają dla siebie anonimowi - jest tak m.in. na forach dużych portali typu Onet.pl, Gazeta.pl itp.²³ Możliwość wypowiedzi pod pseudonimem czy wymyślonym nickiem sprawia, że rozmówcy czują się swobodniej, nie boją się poruszać trudnych tematów. Swoboda ta przejawia się zarówno w języku wypowiedzi, jak i w przełamywaniu tabu na poziomie obyczajów, głoszonego światopoglądu i okazywanych emocji²⁴. Taki brak

21) D. Batorski, M. Marody, A. Nowak, *Spółeczna przestrzeń Internetu Akademickie*, Wyd. SWPS Warszawa, 2006, s.11.

22) J. Grębowiec, *Gry strategiczne forów, komunikatorów i portali społecznościowych – o niektórych ludzycznych aspektach komunikacji w Internecie*, [w:] W. Muszyński, M. Sokółowski (red.), *Homo creator czy homo ludens? Twórcy – internauci – podróżnicy*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2008, s. 164.

23) M. J. Adamczyk, *Język sieciowych dyskusji w opinii samych dyskutantów*, [w:] D. Ulicka (red.), *Tekst (w) sieci, t. 1: Tekst. Język. Gatunki*, Wyd. Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2009, s. 181.

24) J. Grębowiec, *Gry strategiczne forów, komunikatorów i portali społecznościowych – o niektórych ludzycznych aspektach komunikacji w Internecie*, [w:] W. Muszyński, M. Sokółowski (red.), *Homo creator czy homo ludens? Twórcy – internauci – podróżnicy*, Wyd. Adam

ograniczeń ma zarówno swoje dobre, jak i złe strony.

Anonimowość wypowiedzi na forach dyskusyjnych jak i brak bezpośredniego kontaktu sprawiają, że ludzie czują się mniej odpowiedzialni za własne wypowiedzi, a co za tym idzie – „potrafią zachowywać się bez żadnych zahamowań, jeśli wiedzą, że nikt ich nie zna”²⁵. Może to przejawiać się na dwa sposoby. Z jednej strony anonimowi użytkownicy forum są bardziej otwarci, zadają pytania, których w tzw. „realu” nie odważyliby się zadać. Nie boją się pisać, co myślą i okazywać swoich prawdziwych emocji, mniej krępują się ograniczeniami i społecznymi konwencjami. Anonimowość daje im poczucie bezpieczeństwa, a w takich warunkach rozmowa na trudne osobiste tematy jest znacznie łatwiejsza²⁶. Może to być pewnego rodzaju „terapia” dla ludzi, którzy boją się mówić o swoich problemach na głos, ale chcieliby się tym z kimś podzielić. Również ludziom nieśmiałym z pewnością łatwiej się wypowiada, gdy mają świadomość tego, że nikt ich nie zna. Wtedy ewentualna krytyka mniej boli. Anonimowość ma jeszcze jeden pozytywny wymiar. Poprzez możliwość ukrywania pewnych aspektów dotyczących własnej tożsamości następuje obrona przed stereotypowym postrzeganiem danej osoby. Pomijając niektóre rzeczy, można uwolnić się od tych stereotypów związanych m.in. ze statusem, fizyczną atrakcyjnością, wiekiem, płcią czy rasą²⁷.

Jednak z drugiej strony uczestnicy dyskusji chcą pozostać nieznanymi ze względu na możliwość ponarzekania, głoszenia kontrowersyjnych poglądów, przybierania wymyślonych - czasem dziwacznych tożsamości, czy zadawania głupich pytań²⁸. W tym wypadku anonimowość może być przyczyną tego, że użytkownicy forum pozwalają sobie na zbyt śmiałe czy wręcz wulgarne wypowiedzi, które często mogą kogoś urazić bądź obrazić. Ta druga sprawa dotycząca anonimowości podczas internetowych dyskusji dość często łączy się z agresją.

Przez agresję rozumiemy każde zamierzone działanie, które ma doprowadzić do zranienia bądź wyrządzenia drugiej osobie krzywdy, szkody czy zadania bólu. Jest to umyślne zachowanie, którego w żaden sposób nie można społecznie usprawiedliwić²⁹. W odniesieniu do Internetu agresja łączy się z pojęciem cyberprzemocy, czyli przemocy z wykorzystaniem technologii informacyjnych oraz komunikacyjnych. Może przybierać różne formy, np. agresji słownej, zastraszania, nękania i szantażowania

Marszałek, Toruń 2008, s. 164.

25) P. Wallace, *Psychologia Internetu*, Dom Wydawniczy Rebis, Poznań 2001, s. 311.

26) Tamże, s. 166.

27) B. Aouil, M. Kajdasz-Aouil, *Internet jako środowisko komunikacyjne*, [w:] M. Tanaś (red.), *Kultura i język mediów*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2007.

28) P. Wallace, *Psychologia Internetu*, Dom Wydawniczy Rebis, Poznań 2001.

29) P. Łuczak, *Agresja!*, <http://www.propolonia.pl/blog-read.php?bid=51&pid=1783>, [dostęp: 06.03.2010].

z użyciem sieci. Inną formą jest rozpowszechnianie kompromitujących zdjęć czy filmów. Podsywanie się pod kogoś bez wiedzy i wbrew woli danej osoby też zaliczane jest do aktów cyberprzemocy³⁰. Na forach dyskusyjnych można spotkać się głównie z przekazywaną tekstem agresją słowną skierowaną pod adresem rozmówców. Najbardziej widocznymi jej przejawami są obelgi i ataki osobiste. Ludzie wzajemnie się obrażają, obrzucają wyzwiskami, używając przy tym często wulgarnych słów³¹.

Anonimowość na forach internetowych ma swój pozytywny i negatywny wymiar. W odpowiednich okolicznościach może prowokować pewne agresywne zachowania, które pojawiają się w sieci. Ma też wpływ na obniżenie kultury języka użytkowników – niezważanie na zasady ortografii czy interpunkcję. Jednak z drugiej strony może również sprawić, że osoby, które wstydzą się mówić o swoich problemach, na forum otworzą się i znajdą wsparcie, a osoby nieśmiałe zaczną wypowiadać się bez względu na ewentualną krytykę.

5. Kształtowanie wizerunku na forach internetowych

Prezentowanie siebie i związane z tym wywieranie wrażenia na innych jest nieodłącznym elementem codziennego życia i kontaktów społecznych. Autoprezentacja, inaczej manipulowanie tworzonym wrażeniem, to „(...) proces kontrolowania przez jednostkę sposobu, w jaki jest postrzegana przez otoczenie”³². Świadczy ona o dbałości o własny wizerunek, czyli o to, jak dana osoba jest odbierana przez innych. Od wykreowanego w oczach odbiorców obrazu tej osoby zależy czy podmiot będzie lubiany. Bardzo ważne jest zatem, by obraz ten był pozytywny³³. Każdy chce być dobrze postrzegany. Jednostkom zależy na zdobyciu sympatii ze strony otoczenia. W świecie rzeczywistym, w kontaktach bezpośrednich istnieje wiele możliwości zaprezentowania siebie w taki sposób, by wyrzucić określone wrażenie. Poprzez zachowanie oraz cechy charakteru, ludzie tworzą sobie zdanie na temat podmiotu. Ważną rolę odgrywa również treść wypowiedzi oraz to, jak się mówi. Gestykulacja i mimika

30) J. Barlińska, *Młodość w Sieci – podłoże zachowań agresywnych i antyspołecznych*, [w:] Ł. Wojtasik (red.), *Jak reagować na cyberprzemoc? Poradnik dla szkół*, [pdf], s. 11, <http://www.cmppp.edu.pl/index.php>, [dostęp: 07.03.2010].

31) Z. Łęski, Z. Wieczorek, *Człowiek człowiekowi wilkiem, czyli jak zepsuć sobie humor, uczestnicząc w forach dyskusyjnych*, [w:] W. Muszyński, M. Sokołowski (red.), *Homo creator czy homo ludens? Twórcy – internauci – podróżnicy*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2008, s. 179.

32) M. Leary, *Wywieranie wrażenia na innych. O sztuce autoprezentacji*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2005, s. 27.

33) M. Łebkowski, *E-wizerunek. Internet jako narzędzie kreowania image'u w biznesie*, Wyd. Helion, Gliwice 2009, s. 7.

twarzą oraz stanowisko, jakie zostaje przyjęte w pewnych sprawach też wpływają na wizerunek. Nawet sam wygląd wiele mówi o człowieku. To tylko niektóre przykłady taktyk autoprezentacyjnych, które mają na celu stworzenie takiego obrazu w oczach oceniających, który jest zgodny z tym, jak jednostka sama siebie postrzega bądź jak chce być postrzegana.

Również w świecie wirtualnym można kreować swój wizerunek. Internet stał się nowym obszarem, w którym możliwe jest dokonywanie autoprezentacji. Jednak przestrzeń ta znacząco różni się od tej rzeczywistej. Z jednej strony nakłada na ową prezentację pewne ograniczenia, gdyż do dyspozycji jest mniejszy zasób środków³⁴. Ludzie nie widzą użytkownika Internetu i nie słyszą jego głosu. Nie można tylko gestem bądź mimiką twarzy okazać przyjaznego nastawienia czy otwartości w stosunku do innych. Zatem wnioskowanie tylko na podstawie wizualnego odbioru osoby, jakie istnieje w kontakcie „twarzą w twarz”, w Internecie nie jest możliwe. Bariery te sprawiają, że w przestrzeni wirtualnej trudniej jest stworzyć pozytywny obraz swojej osoby – w tym świecie podmiot odbierany jest jako trochę bardziej kłótlivy, chłodny i łatwiej jest go rozgniewać niż w rzeczywistości³⁵. Z drugiej zaś strony, rekompensując wymienione ograniczenia, Internet dostarcza nowych, alternatywnych sposobów i środków wyrazu, które pozwalają wykreować wizerunek w sieci.

Użytkownik forum internetowego dysponuje takimi środkami wyrazu do prezentacji swojej osoby, jak:

- nick - sieciowy pseudonim,
- awatar - zdjęcie bądź obrazek dodawany do profilu,
- sygnatura,
- wypowiedzi - zarówno ilość postów, jak i styl wypowiedzi wpływają na określony wizerunek³⁶.

Łącząc wszystkie te elementy w całość, powstaje sieciowa tożsamość. W odniesieniu do Internetu i innych mediów elektronicznych pojęcie to nosi nazwę „e-wizerunek”³⁷. Ważne jest, by wszystkie wyżej wymienione środki współgrały ze sobą, były spójne – by do odbiorców nie docierały sprzeczne informacje.

Bibliografia:

Andrzejewska A., Bednarek J. (red.), *Cyberświat – możliwości i zagrożenia*

34) M. Podgórski, *Wirtualne społeczności i ich mieszkańcy. Próba e-tnografii*, [w:] J. Kurczewski (red.), *Wielka sieć. E-seje z socjologii Internetu*, Wyd. Trio, Warszawa 2006, s. 178.

35) P. Ćwikliński, *Kształtowanie wizerunku w Sieci*, <http://gazeta-it.pl/200812216150/Kształtowanie-wizerunku-w-Sieci-cz.-I.html>, [dostęp: 18.03.2010].

36) Tamże, [dostęp: 18.03.2010].

37) M. Łebkowski, *E-wizerunek. Internet jako narzędzie kreowania image'u w biznesie*, Wyd. Helion, Gliwice 2009, s. 13.

nia, Wyd. Akademickie „Żak”, Warszawa 2009.

Bednarek J., *Multimedia w kształceniu*, Wyd. PWN, Warszawa 2006.

Adamczyk M. J., *Język sieciowych dyskusji w opinii samych dyskutantów*, [w:] Ulicka D. (red.), *Tekst (w) sieci, t. 1: Tekst. Język. Gatunki*, Wyd. Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2009.

Aouil B., Kajdasz-Aouil M., *Internet jako środowisko komunikacyjne*, [w:] Tanaś M. (red.), *Kultura i język mediów*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2007.

Barlińska., *Młodzież w Sieci – podłoże zachowań agresywnych i antyspołecznych*, [w:] Wojtasik Ł. (red.), *Jak reagować na cyberprzemoc? Poradnik dla szkół*, [pdf], s. 11, <http://www.cmppp.edu.pl/index.php>.

Batorski D., Marody M., Nowak A., *Społeczna przestrzeń Internetu Akademickie*, Wydawnictwo SWPS Warszawa, 2006.

Birch A., *Psychologia rozwojowa w zarysie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007.

Ćwikliński P., *Kształtowanie wizerunku w Sieci*, <http://gazeta-it.pl/200812216150/Kszaltowanie-wizerunku-w-Sieci-cz.-I.html>.

Grębowiec J., *Gry strategiczne forów, komunikatorów i portali społecznościowych – o niektórych ludycznych aspektach komunikacji w Internecie*, [w:] Muszyński W., Sokołowski M. (red.), *Homo creator czy homo ludens? Twórcy – internauci – podróżnicy*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2008.

<http://sp24opole.wodip.opole.pl/wiek%20dorastania.ppt#285,35,Slajd35>.

Hurlock E. B., *Rozwój młodzieży*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1965.

Kobylarek A., *Psychologiczne pułapki komunikacji w Internecie*, [w:] Sokołowski M. (red.), *Oblicza Internetu. Opus Universale. Kulturowe, edukacyjne i technologiczne przestrzenie Internetu*, Wyd. Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Elblągu, Elbląg 2008.

Kowalczuk M., <http://www.edunews.pl/badania-i-debaty/badania/1718-mlodzi-a-media-spolesznosciowe>.

Leary M., *Wywieranie wrażenia na innych. O sztuce autoprezentacji*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2005.

Levinson P., *Nowe Nowe Media*, Wyd. WAM, Kraków 2010.

Łebkowski M., *E-wizerunek. Internet jako narzędzie kreowania image'u w biznesie*, Wyd. Helion, Gliwice 2009.

Łęski Z., Wieczorek Z., *Człowiek człowiekowi wilkiem, czyli jak zepsuć sobie humor, uczestnicząc w forach dyskusyjnych*, [w:] Muszyński W., Sokołowski M. (red.), *Homo creator czy homo ludens? Twórcy – internau-*

ci – podróżnicy, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2008.

Łuczak P., *Agresja!*, <http://www.propolonia.pl/blog-read.php?bid=51&pid=1783>.

Maj B., *Miejsce komunikacji wirtualnej – w odniesieniu do rzeczywistości – we współczesnym świecie*, [w:] Wawrzak-Chodaczek M.(red.), *Wartości w komunikowaniu się*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2009.

Nowak A., Krejtz K., *Internet z perspektywy nauk społecznych*, [w:] Batorski D., Marody M.,

Nowak A.(red.), *Spółeczna przestrzeń Internetu*, Wyd. Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej „Akamedica”, Warszawa 2006.

Palma A., http://technologie.gazeta.pl/internet/1,104530,10888879,Facebook_coraz_popularniejszy_na_urzadzeniach_przenosnych.html.

Podgórski M., *Wirtualne społeczności i ich mieszkańcy. Próba e-tnografii*, [w:] Kurczewski J. (red.), *Wielka sieć. E-seje z socjologii Internetu*, Wyd. Trio, Warszawa 2006.

Puchała M., *Komunikatory internetowe zagrożeniem dla dzieci*, [w:] Andrzejewska A. Bednarek J. (red.), *Cyberświat – możliwości i zagrożenia*, Wyd. Akademickie „Żak”, Warszawa 2009.

Rudy-Muża M., *Internetowe lustro autoprezentacji*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń, 2011.

Sala M., <http://spoleczenstwo.newsweek.pl/sondaz--internet-zamiast-sniadania,71859,1,1.html>.

Wallace P., *Psychologia Internetu*, Dom Wydawniczy Rebis, Poznań 2001.

Wolska-Długosz M., *Internet – przyszłość komunikacyjna?*, [w:] Wawrzak-Chodaczek M. (red.), *Wartości w komunikowaniu się*, Wyd. A. Marszałek, Toruń 2009.